

De arbeidsmarkt heeft ons huidige pensioenstelsel allang ingehaald

Daan Schmitz en Floske Weehuizen

Vorige week presenteerde het Centraal Bureau voor de Statistiek cijfers over de aantallen ‘beroepswisselaars’. De conclusie: het aantal mensen dat verandert van beroep is de afgelopen jaren weer flink toegenomen. In 2017 waren dat er bijna 1 miljoen. En van die 1 miljoen stapte het merendeel over naar een andere beroepsklasse, bijvoorbeeld van een pedagogisch beroep naar een zorgberoep.

Tel daarbij op het toenemend aantal zzp'ers (ook bijna 1 miljoen) en je krijgt het beeld van een enorm dynamische arbeidsmarkt. Goed nieuws voor de BV Nederland en voor werknemers die zich breder kunnen ontwikkelen.

En een groot verschil met de jaren zestig, toen de meeste werknemers hun hele leven bij dezelfde baas of ten minste in dezelfde sector bleven. Op beide punten ziet de wereld er fundamenteel anders uit.

Dat geldt niet voor het pensioenstelsel, want dat is al die decennia in essentie hetzelfde gebleven. Het gaat nog steeds grotendeels uit van netjes afgebakende sectoren waarin mensen hun hele

leven blijven werken. Zo hebben we nu de situatie van een gedateerd pensioenstelsel dat allang is ingehaald door de werknemers die het moet bedienen.

Dat het pensioenstelsel aan vernieuwing toe is, wordt breed onderkend. Vaak domineren in deze discussie dan de impact van de lage rente of het risico van afstempelen. Maar het belangrijkste argument wordt daarbij vaak vergeten: het stelsel sluit niet meer aan op de arbeidsmarkt. Want de miljoenen Nederlanders die van baan wisselen of al dan niet tijdelijk eigen baas worden, worden slecht bediend. Zij dreigen in het huidige systeem onvoldoende pensioen op te bouwen of zelfs geld te verspelen dat bedoeld was voor hun eigen oude dag. Daarnaast worden ze vaak geconfronteerd met complexe waardeoverdrachten en kunnen er knelpunten in het nabestaandenpensioen ontstaan.

Dat vergt een korte uitleg. In het huidige stelsel bouwt het grootste gedeelte van de Nederlanders verplicht pensioen op, bij een pensioenfonds dat de premies int en uitkeringen doet voor alle werknemers binnen die sector. Iedereen binnen het fonds betaalt binnen dezelfde regeling — onafhankelijk van de leef-

tijd — hetzelfde premiepercentage, met als doel dat iedereen aan het einde ook eenzelfde pensioenopbouw ontvangt.

Omdat de inleg van jongere deelnemers veel langer kan renderen dan die van oudere deelnemers is hierdoor feitelijk sprake van subsidiëring van oudere deelnemers door jongere deelnemers. Dat hoeft geen probleem te zijn omdat je bij een levenslang dienstverband binnen dezelfde sector ooit zelf de vruchten plukt.

Maar de studie van het Centraal Bureau voor de Statistiek laat dus zien dat deze werkelijkheid niet meer bestaat. Werknemers hebben kortere dienstverbanden, beginnen voor zichzelf of zijn werkzaam in verschillende sectoren. Zij kunnen de pensioenopbouw die zij zijn misgelopen dan niet meer volledig inhalen.

Een oplossing ligt voor de hand. Stop met de eenzijdige subsidiëring van jong naar oud, via het afschaffen van de doorsneepremie. Stap over op een systeem waarbij werknemers een persoonlijk pensioen opbouwen met behoud van solidariteit, waarbij de risico's van overlijden en arbeidsongeschiktheid samen worden gedeeld. Zo'n persoonlijk soli-

dair pensioen is wel degelijk mogelijk, sterker nog: het bestaat al. Nu is het aan de sociale partners en het kabinet om daar op door te pakken.

Hoe dat moet gebeuren is duidelijk in het regeerakkoord opgeschreven: 'Voor alle contracten wordt een leeftijdsonafhankelijke premie verplicht en krijgen de deelnemers een opbouw die past bij de ingelegde premie.'

Daarmee komt een eind aan de subsidiëring van jong naar oud, krijgen werknemers zicht op wat ze zelf opbouwen en kan het pensioen meebewegen met een moderne loopbaan.

In een samenleving waarin we langer zullen doorwerken en alleen al daarom vaker van beroep zullen switchen, hebben we ook een pensioenstelsel nodig dat daarbij past. Het zou toch te gek zijn als uitgerekend de bepalende partijen op de arbeidsmarkt deze noodzakelijke vernieuwing blokkeren!

Kabinet en de sociale partners moeten nu gas geven, om te voorkomen dat het stelsel hopeloos achterop raakt.

Floske Weehuizen en Daan Schmitz, beleidsadviseurs pensioenen bij Verbond van Verzekeraars.

Als we langer doorwerken en vaker van beroep wisselen, hebben we een ander pensioenstelsel nodig